

EFECTUL OPTIMIZĂRII RELĂȚIEI DE CUPLU PRIN ASUMAREA ROLURILOR MARITALE

Maria CORCEVOI, *lector universitar, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Moldova*

Abstract. *Adoption, internalization and defective exercise of marital roles lead to distortions of the family role structure, significantly jeopardizing the stability and balance of the conjugal dyad and consequently the entire family system. This study intends to influence the assuming of marital roles by marriage counseling, hence optimizing the couple relationship.*

Keywords: *Couple, marital relationship, couple counseling, marital satisfaction, marital roles.*

Toate societățile s-au centrat pe familie. Cercetarea cuplurilor maritale s-a impus cu necesitate în epoca modernă, deși preocupările sunt foarte vechi. Numeroși autori au întreprins studii comparative și transculturale privind dinamica relațiilor maritale și a structurilor rolurilor familiale, deoarece, actualmente, omnia cunosc o paletă de modificări ale structurii familiale ce reprezintă noi tipuri de conviețuire a partenerilor. Aceste forme sunt reunite sub denumirea de familie restructurată, dată de o mulțime de configurații familiale, tot mai des întâlnite astăzi: concubinaje, căsătorii deschise, cupluri fără descendenți, familii reconstituite, celibatul, familii monoparentale etc. La baza lor se află opțiunea individuală și capacitatea de modelare a rolurilor în funcție de context și structura de personalitate a individului [7]. Egalitatea partenerilor și flexibilitatea rolurilor, pun în termeni total schimbați problema relațiilor dintre bărbat și femeie, declanșând în societatea occidentală o veritabilă „criză a instituției familiale”, punând în discuție viabilitatea familiei [5, p. 22].

Adoptarea, interiorizarea și exercitarea defectuoasă a rolurilor maritale conduc la distorsiuni ale structurii de rol familial, periclitând semnificativ stabilitatea și echilibrul diadei conjugale și prin aceasta, a întregului sistem familial. Homeostazia interacțională familială și stabilitatea căsătoriei sunt fundamental determinate de o structură armonică a rolurilor maritale, exercitată compatibil pe principiul simetriei și complementarității mutuale. Adoptarea unui rol marital corespunzător, așteptat, nu este deloc simplă și lipsită de „probleme, nici măcar în cazul cuplurilor formate din personalități înalt compatibile sub aspectul concepțiilor aspirațiilor, trebuințelor și pulsionilor reciproc proiectate [6, p. 322].

Rolul marital se formează inițial prin imitația (preluarea) sau negarea (conștientă și/sau inconștientă a modelelor de rol corespondente, cunoscute în familia de origine (de apartenență). Aceste modele de rol sunt investite, de obicei, de soții cu valoare de criteriu de referință pentru propriul rol conjugal. Tocmai de aceea, abaterea partenerului de la rolul marital expectat conduce la accentuarea unui sentiment de frustrare și anxietate. Și aceasta pentru că soții se raportează unul la altul conform normelor relaționale și funcționale ale comportamentului marital al părinților lor. Prin urmare, adultul care caută perpetuu să identifice modelul matern sau patern în conduita partenerului său marital se expune eșecului relațional, frustrându-și partenerul și autofrustrându-se pe sine, prejudiciind inter-adaptarea și inter-asimilarea diadică [1, p. 64]. Constituirea și funcționalitatea unei familii ilustrează drumul de la persoane la psihologia de microgrup, „traversând cu necesitate zona relațiilor interpersonale” (P. Golu. 1974). „Trecerea de la persoană la relația interpersonală și de aici la grup are semnificația trecerii unui sistem în condițiile de lucru ale altui sistem și prin aceasta, transformarea lui în subsistem”, care se integrează și se supune legilor și controlului exercitat de sistem prin intermediul componentelor sale (subsistemele). În cazul familiei,

consorții traversează acest proces de acomodare și „prefacere” interpersonală, mai întâi în cadrul relației diadice, iar ulterior, în cadrul relației îmbogățite prin rolul parental, în condițiile formării microgrupului familial. Rolul familial include ambele componente (rolul conjugal și rolul parental). Structura de rol a microgrupului familial exprimă o anumită configurație a pozițiilor și funcțiilor formale și informale ale membrilor acestuia, constituind baza desfășurării relațiilor matrimoniale, cadrul psihosocial al vieții de familie [apud 6, p. 321].

Disfuncții de rol. Desigur că fenomenul dezorganizării maritale, devenind o „problemă” în lumea occidentală contemporană, devine prin amploarea și frecvența sa nu numai un reflex al unor „crize” individuale, ci și o expresie a unor particularități sociale [4, p. 23]. Inițial, în primii ani de căsătorie, coincidențe cu perioada de interacomodare, confruntările generate de adoptarea și exercitarea rolurilor conjugale sunt în general frecvente și perturbatoare pentru armonia cuplului. Geneza acestor confruntări rezidă în divergențele posibile între două modele de rol conjugal preluate din două familii, cel mai adesea diferite din punctul de vedere al particularităților desfășurării „jocului de rol marital”. Se confruntă, așadar, în perioada de căsătorie de la 0 la 5 ani, nu atât personalitățile partenerilor, cât adevăratele lor la vechile modele, preluate din familiile de apartenență. Aceste modele de rol sunt investite de obicei de consorții cu valoare de criteriu de referință și evaluare pentru propriul rol conjugal. „Abaterea” partenerului de la rolul conjugal expectat conduce la accentuarea unui sentiment de insecuritate și frustrare, alimentând o anumită anxietate de relație. Soții se raportează unul la altul conform „normelor relaționale și funcționale” ale comportamentului marital al părinților lor [6, p. 323].

Mai devreme sau mai târziu, orice relație de parteneriat ajunge într-un moment în care membrii cuplului conștientizează că fericirea nu durează o veșnicie. Primele contradicții, formele incipiente de agresivitate verbală, tentația impunerii propriului punct de vedere fără acordul celuilalt sunt indicatori foarte importanți ai disfuncționalităților ulterioare, predictorii puternici ai viitoarelor dizarmonii. Din această perspectivă, ignorăm impactul negativ al certurilor cotidiene, lăsându-ne păcăliți de percepția socială a normalității contradicțiilor ancorate în banal, însă, oricât de neimportante ar fi, neînțelegerile generează stări de spirit asociate conflictualității și agravează gradual comunicarea dintre parteneri. Lipsa consensului diminuează satisfacția conjugală până într-acolo încât partenerii devin mai atenți la ceea ce spun decât la ceea ce simt [1, p. 94].

Conform I. Mitrofan, conflictul conjugal este o iminentă în evoluția interacțională conjugală, având în esență o valoare dinamogenă și cathartică în procesul evolutiv al sistemului familial. În situațiile în care intensitatea, conținutul, forma de manifestare și frecvența conflictelor cresc însă semnificativ, în microgrupul familial, se alterează progresiv relațiile dintre soți, dintre părinți și copii. Un anumit tip de conflict conjugal poate deveni astfel un simptom al unei patologii interacționale, potențând recurent sistemul disfuncțional instituit. Conflictul conjugal patogen se caracterizează prin capacitate de penetrație distructivă la nivelul personalității consorțiilor, dezorganizând reacțiile, patternurile și habitusurile adaptative, mutilându-le afectiv și uneori chiar moral, împiedicând realizarea funcțiilor firești ale familiei [6, p. 285].

Una din greșelile întâlnite în intervenție este concentrarea asupra schimbării individuale, omițând-se faptul că cuplul poate fi un factor decisiv al schimbării. Consilierea de cuplu este centrată pe cuplu și încearcă să îl ajute să-și recapete echilibrul pierdut. De aceea, consilierii recurg, în primul rând, la identificarea și evaluarea sistemică a cuplului, pentru că funcționarea globală și sistemică poate influența funcționarea fiecărui individ în parte.

Astfel, actualitatea cercetării este determinată de necesitatea științifică de studiere a cuplurilor maritale care se confruntă cu greutăți și optimizarea relației prin adoptarea rolu-

rilor maritale corespunzătoare. Anume rolul marital exprimă o anumită configurație a pozițiilor și funcțiilor formale și informale ale membrilor acestuia, ea constituind baza desfășurării relațiilor matrimoniale, cadrul psihosocial al vieții de familie.

Ipoteza cercetării: în elaborarea ipotezei am plecat de la prezumția conform căreia relația de cuplu este generată și condiționată de asumarea rolurilor maritale. Am presupus că relația de cuplu poate fi ameliorată prin consilierea de cuplu orientate spre îmbunătățirea intenționalității adoptării, interiorizării și exercitării rolurilor maritale corespunzătoare.

Baza experimentală a cercetării: Pentru atingerea obiectivelor stabilite am inclus în cercetarea noastră 3 cupluri (6 subiecți, cu vârste cuprinse între 21 ani-33 ani). Două diade provin din mediul rural și o diadă – din mediul urban.

Metode, procedee și tehnici de cercetare: 1. Scala Kansas pentru evaluarea obiectivelor de orientare în relația maritală (KMGOS). Este un instrument construit pentru a măsura intenționalitatea în relația de cuplu marital. Intenționalitatea este definită ca limitele între care un cuplu lucrează la îmbunătățirea relației lor, acum și în viitor; 2. Dyadic Adjustment Scale (DAS) măsoară calitatea relației dintr-un cuplu.

Pentru analiza ipotezei ne-am propus mai întâi să pretestăm nivelul calității relației de cuplu și intenționalității în relația de cuplu marital la cele trei cupluri după care nemijlocit să aplicăm și strategiile selectate și adaptate pentru eșantionul nostru. Scorurile mici indică o relație maritală scăzută, iar cele mari o relație maritală crescută, cât și scorurile mici indică o asumare a rolurilor mai slabă, iar scorurile mari o asumare a rolurilor activă.

Conform datelor obținute la scala Dyadic Adjustment Scale (DAS), menționăm că cuplurile participante la studiu au prezentat următoarele scoruri pe subscale:

Tabela nr. 1. Scorurile subscalelor în pretestare a cuplurilor

	Satisfacție	Coeziune	Consens	Afectivitate
Cuplul 1	24,13	13,49	36,52	5,09
Cuplul 2	22,24	15,22	32,81	5,16
Cuplul 3	26,34	13,18	31,96	5,92

Tabela nr. 2. Scorurile la calitatea relației în pretestare a cuplurilor

	Relație maritală
Cuplul 1	79,23
Cuplul 2	75,43
Cuplul 3	77,4

Rezultatele obținute ale scorurilor calității relației maritale se încadrează în categoria slabă.

În continuare vom analiza rezultatele pentru chestionarul Kansas pentru evaluarea obiectivelor de orientare în relația maritală:

Tabela nr. 3. Scorurile la intenționalitatea asumării rolurilor în pretestare a cuplurilor

	Intenționalitatea
Cuplul 1	17
Cuplul 2	12
Cuplul 3	16

Constatăm că scorurile obținute sunt mai jos de medie și se observă o corelație dintre scorurile mai mari la relația maritală cu scoruri mai mari la intenționalitatea asumării rolurilor maritale, cât și viceversa scorurilor mici la relația maritală cu scoruri mici la intenționalitatea asumării rolurilor conjugale.

Optimizarea relației de cuplu prin asumarea rolurilor maritale (descrierea câtorva secvențe din consilierea de cuplu):

- a) Conform lui Lynh Hoffman [3, 377 p.] grupul de cupluri, trebuie să cuprindă minim trei cupluri, pentru a oferi suficiente oportunități de modelare, pentru a expune diferite cupluri cu aceleași probleme, ce caracterizează grupurile de succes. Experiența arată că 6-10 oameni oferă un mediu optim pentru o bună participare a tuturor și coeziune maximă.
- b) Rezultatele pozitive ale unei consilieri de cuplu depinde, în cea mai mare măsură, de voința partenerilor de a lucra asupra relației lor, de aceea cei doi parteneri trebuie să își recunoască responsabilitățile mutuale privind problemele lor relaționale. De cele mai multe ori, partenerii ajung în consiliere într-o situație de conflict și nu sunt doriți să colaboreze, ci așteaptă din partea psihologului să îi solicite celuilalt o schimbare. Astfel intervenția a început cu organizarea unei „mase rotunde” prin care am încercat să inițiem un spirit de colaborare între parteneri, insistând asupra responsabilității comune vizavi de dificultățile pe care le trăiesc.
- c) Pentru a putea sesiza mai ușor percepțiile interpersonale, Laing, Philipson și Lee propun următorul chestionar [apud 7]: 1. Care este gradul de adevăr (pe o scală de la 1 la 5, fără posibilitatea de a răspunde prin „nu știu”, 1 fiind cea mai slabă valoare) al următoarelor propoziții: • Ea este nemulțumită de mine; • Eu sunt nemulțumit de ea; • Ea este nemulțumită de ea însăși; • Eu sunt nemulțumit de mine. 2. Cum ar răspunde ea (după părerea dumneavoastră) la următoarele întrebări (aceeași scală): • Sunt nemulțumită de el; • El este nemulțumit de mine; • Eu sunt nemulțumită de mine însămi; • El este nemulțumit de propria sa persoană. 3. Cum credea ea (după părerea dumneavoastră) că ați răspuns la întrebările din primul grup (urmăriți întrebările de la grupul 1)? Urmează discuții libere în baza răspunsurilor.
- d) La nivel social și cultural sunt promovate o serie de trăsături și roluri asociate, în mod tradițional, feminității și masculinității. De regulă, principalele caracteristici atribuite bărbat-femeie sunt:
1. **Bărbat:** Independent; Dorința de impunere; Agresiv; Dominant; Prefer matematica și știința; Aptitudini în domeniul mecanicii.
  2. **Femeie:** Emoțională; Caldă cu ceilalți; Creativă; Excitabilă; Se simte ușor rănită; Nevoia de apropiere.

Important este să promovăm la cupluri, în ședință ideea că masculinul și femininul coexistă armonios la nivelul fiecărei persoane. Da, masculinul și femininul coexistă și rolurile definite ca fiind specifice prin stereotipuri, pot fi împărtășite de reprezentanți ai ambelor categorii de gen (de exemplu, femei independente, bărbați grijulii și atenți la nevoile celorlalți) [2, p. 33].

- e) **Exercițiul: Rezolvarea problemei:** Această metodă constă în a considera conflictul din cuplu ca o problemă comună ce trebuie rezolvată. Psihologul ajută cuplul să parcurgă cele șapte faze ale rezolvării de probleme după ce a identificat problema și alege momentul și locul pentru a o rezolva: 1. Definirea cu precizie a problemei. 2. Acceptarea problemei și căutarea unei soluții. 3. Specificarea scopurilor. 4. Vizualizarea tuturor soluțiilor posibile (brain storming). 5. Alegerea unei soluții: în general un compromis. 6. Aplicarea soluției și evaluarea rezultatului. 7. Ameliorare, revizuire, renegociere.

După ce problema a fost definită se trece la faza de rezolvare, care vizează un episod de brainstorming, apoi un acord asupra schimbării și, în final, stabilirea unui contract scris. Este important ca cei doi să nu încerce să evalueze soluțiile. Printre lista pe care o vor oferi sunt câteva soluții viabile. Un acord asupra schimbării se realizează în raport cu finalul pe care îl întrevăde cuplul. Cei doi vor analiza pentru fiecare soluție avansată nu doar avantajele și inconvenientele, ci și eficiența acesteia privind rezolvarea problemei specifice. După ce a fost exprimat punctul de vedere al fiecărui partener va fi adoptată o decizie. Cei doi

pot să decidă să elimine o soluție pentru că este prea costisitoare, să o lase de o parte pentru a reveni mai târziu asupra ei, sau să o includă în strategie adoptată în final. De asemenea, este posibil ca anumite soluții să fie modificate. Formularea unui contract scris constă în sintetizarea soluțiilor reținute astfel încât să poată fi realizat un acord de schimbare coerent și specific. Acordul final trebuie să cuprindă comportamentele specifice care se doresc a fi schimbate, situațiile în care schimbările ar trebui să se producă și conduita pe care cuplul vizează să o adopte astfel ca acordul să aibă șanse maxime pentru a fi respectat. Toate acordurile asupra schimbării pot fi reexamine dacă unul dintre cei doi parteneri dorește acest lucru, dacă nu este satisfăcut. Va fi fixată o dată la care se va realiza această reexaminare și cei doi parteneri semnează. Pe parcursul întregului proces cei doi trebuie să reziste în atitudinea de colaborare, utilizând abilitățile de ascultare și comunicare dobândite [7].

Rezultatele obținute ne-au demonstrat scoruri mai înalte comparativ cu diagnosticul inițial. Acestea denotă faptul că aplicarea metodelor și tehnicilor selectate de noi în consilierea de cuplu orientate spre îmbunătățirea intenționalității adoptării, interiorizării și exercitării rolurilor maritale corespunzătoare au favorizat creșterea nivelurilor: de satisfacție maritală, de consens diadic, exprimarea afectivității și coeziunii.

Conform datelor obținute la scala Dyadic Adjustment Scale (DAS) în retestare, menționăm că cuplurile participante la studiu au prezentat următoarele scoruri pe subscale:

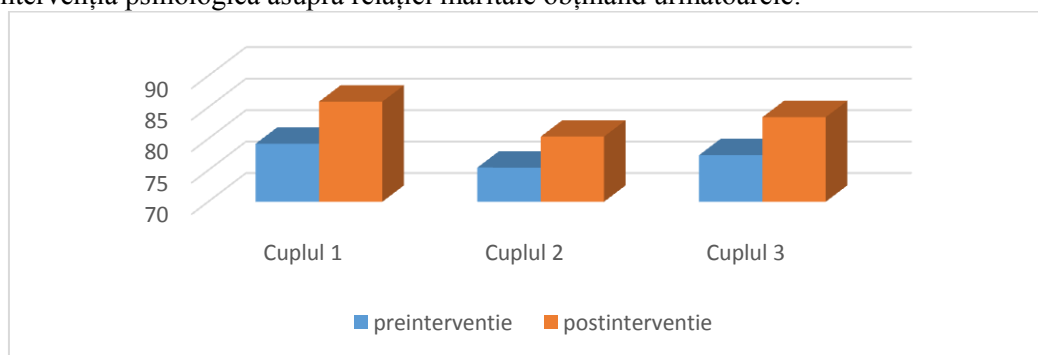
Tabela nr. 4. Scorurile subscalelor în posttestare a cuplurilor

	Satisfacție	Coeziune	Consens	Afectivitate
Cuplul 1	26,48	16,23	37,18	6,01
Cuplul 2	23,17	16,84	34,47	5,87
Cuplul 3	27,84	15,38	34,24	5,97

Tabela nr. 5. Scorurile la calitatea relației în posttestare a cuplurilor

	Relație maritală
Cuplul 1	85,90
Cuplul 2	80,35
Cuplul 3	83,43

Conform datelor obținute în urma retestării am putut compara mediile înainte și după intervenția psihologică asupra relației maritale obținând următoarele:

Fig. 1. Distribuția scorurilor la relația maritală obținute în pre și post testare

Participanții asupra cărora s-a aplicat programul au beneficiat în final de obținerea unor calități prin care aceștia se satisfac, se stimulează, se dezvoltă și se realizează prin intermediul rolurilor pe care le au în familie.

Conform datelor obținute post intervenție la scala Kansas pentru evaluarea obiectivelor de orientare în relația maritală am obținut:

Tabela nr. 6. Scorurile la intenționalitatea asumării rolurilor în pretestare și posttestarea a cuplurilor

	preintervenție	postintervenție
Cuplul 1	17	21
Cuplul 2	12	18
Cuplul 3	16	22

Constatăm că scorurile obținute în post intervenție sunt mai mari ceea ce ne indică că prin tehnicile selectate în programul de consiliere de cuplu am putut influența asupra unei asumări mai active a subiecților la adoptarea, interiorizare și exercitarea rolurilor maritale. Și, totodată, am constatat că se menține aceeași corelație dintre intenționalitatea asumării rolului cu relație maritală. Adică, unde crește intenționalitatea asumării rolului mai activ, crește și funcționalitatea relației de cuplu.

Putem constata că ipoteza studiului s-a confirmat, astfel încât relația de cuplu poate fi ameliorată prin consilierea de cuplu orientate spre îmbunătățirea intenționalității adoptării, interiorizării și exercitării rolurilor maritale corespunzătoare.

Bibliografie:

1. Ciupercă, C. Tratat de psihosociologia familiei. Craiova: Sitech, 2012. 304 p.
2. Copacinschi M., Olaru V. Relații armonioase în familie. Suport informațional. Chișinău: Centrul Internațional „La Strada”, 2016. P. 97.
3. Hoffman L. Foundation of family therapy. Basic Books, 1981. 377 p.
4. Mitrofan I. Cuplul conjugal. Armonie și dizarmonie. București 1989. 279 p.
5. Mitrofan I. Psihoterapie. Repere teoretice, metodologice și aplicative. București: SPER, 2008. 517 p.
6. Mitrofan I., Ciupercă C. Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei. București: Edit Press Mihaela S.R.L. 390 p.
7. Zamoșteanu A. Psihoterapie de cuplu. Terapia de cuplu: Note de curs. Disponibil pe Internet <https://ro.scribd.com/document/376338021/144441040-81634549-Psihoterapie-de-cuplu-2010-pdf-pdf>